

Estudis Avançats en Història Antiga

Codi: 42309
Crèdits: 9

Titulació	Típus	Curs	Semestre
4313137 Prehistòria, Antiguitat i Edat Mitjana	OT	0	1

Professor de contacte

Nom: Borja Antela Bernardez

Correu electrònic: Borja.Antela@uab.cat

Equip docent

Borja Antela Bernardez

Jose Andrés Alonso

Isaias Arrayas Morales

Daniel Ramon Garcia

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Prerequisits

Estudis en Història, Arqueologia, Filologia Clàssica / Estudis Clàssics o una altra titulació oficial de l'àmbit de les Arts i Humanitats o de les Ciències Socials i Jurídiques.

És recomanable, tot i que no imprescindible, que els estudiants tinguin un coneixement instrumental de les llengües clàssiques, llatí i grec antic. Estudis en Història, Arqueologia, Filologia Clàssica / Estudis Clàssics o una altra titulació oficial de l'àmbit de les Arts i Humanitats o de les Ciències Socials i Jurídiques.

Objectius

Els objectius formatius d'aquest mòdul són fonamentalment dos:

- proporcionar les bases metodològiques i científiques que permetin de desenvolupar els coneixements i les competències de l'estudiantat en l'àmbit de la Història Antiga amb vistes a la seva futura dedicació professional en el món de la recerca superior, la docència o el món laboral.
- conèixer i comprendre en la seva diversitat els diferents mètodes, la tradició i l'actualitat científica de l'estudi de l'Antiguitat, fent especial esment de la història del conflicte i de la relació entre història i guerra, així com de la instrumentalització del passat en la historiografia i en la memòria de les societats del Món Antic.

Competències

- Analitzar de manera crítica els plantejaments teòrics i metodològics que han guiat fins ara la recerca en prehistòria, història antiga i història medieval.
- Analitzar una problemàtica històrica i/o arqueològica concreta enquadrada a la prehistòria, l'antiguitat o l'Edat Mitjana.
- Comunicar coneixements de forma oral i escrita a nivell de formació de màster.

- Discutir i contrastar científicament opinions i debats en l'àmbit acadèmic mitjançant la seva exposició pública.
- Exposar correctament, de manera oral o escrita, els resultats de la recerca històrica.
- Treballar de manera autònoma, resoldre problemes i prendre decisions.
- Utilitzar les ciències filològiques auxiliars en l'aproximació a les fonts textuais relatives a períodes i problemes concrets de la història antiga i medieval.

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar la informació derivada dels textos de la tradició grecollatina a la recerca historicoarqueològica relativa al món antic.
2. Comunicar coneixements de forma oral i escrita a nivell de formació de màster.
3. Dissenyar o planificar accions de recerca i gestionar i sintetitzar la informació adequada (B).
4. Fer presentacions idònies del material gestionat o generat i dels resultats obtinguts.
5. Sistematitzar dades de la documentació textual o arqueològica i de la tradició científica al voltant de temes relacionats amb la història antiga.
6. Treballar de manera autònoma, resoldre problemes i prendre decisions.
7. Valorar en la seva diversitat els diferents mètodes, la tradició i l'actualitat científica.

Continguts

L'historiador i les fonts sobre l'Antiguitat

Els continguts d'aquest mòdul tenen com a eix vertebrador l'estudi crític de les diferents fonts històriques en la recerca sobre el món antic. Els temes que s'hi tractaran serviran per a proporcionar als estudiants una aproximació a la diversitat de fonts disponibles i a l'anàlisi de les possibilitats i alhora dels límits que cadascuna d'elles ofereix a l'estudiós de l'Antiguitat en la seva feina.

Els temes que es tractaran seran els següents:

1) El Mar Negre a l'Antiguitat: espai de contactes i de conflictes (Dr. Marta Oller)

El Mar Negre o Pont Euxí fou a l'Antiguitat un espai de contacte privilegiat entre grecs, romans i altres poblacions indígenes. Les fonts gregues i, en menor mesura, llatines, tant literàries com epigràfiques, documenten una riquesa extraordinària de formes de contacte i processos d'integració, que permeten reflexionar sobre la major o menor capacitat d'uns i altres per interactuar. L'objectiu d'aquestes sessions és analitzar-ne alguns exemples en l'àmbit del comerç i de la política internacional pòntica.

2) Mite i política a l'Antiguitat (Dr. Daniel Ramon)

Aquest crèdit té com a objectiu tractar, debatre i reflexionar sobre l'ús de la mitologia per part de la política mitjançant la lectura crítica de diverses fonts històriques i literàries. Veurem diversos exemples, versions interessades, textos dubtosos i passatges reveladors que analitzarem detingudament per extreure'n les conclusions des del punt de vista històric, lingüístic i cultural.

3) Història-ficció. Els paral·lels en la historiografia antiga: propaganda i construcció cultural (Dr. Borja Antela)

4) L'impacte de l'imperialisme romà a Orient (Dr. Isaias Arrayas)

Es proposa l'anàlisi de la intervenció de Roma a l'Orient mediterrani, en concret, dels canvis esdevinguts a terres anatòliques, arran dels conflictes de finals del s. II a.C. i del I a.C. i la consolidació del domini romà. En aquest sentit, s'analitzaran les causes i conseqüències de la provincialització de la regió, inaugurada amb l'organització de les províncies de Macedònia i Àsia, un sistema provincial que va conviure amb un de regnes "clients", cada vegada en situació més precària. Així, es centrarà especialment l'atenció en els processos d'inserció dels territoris anatòlics en l'Imperi romà, incidint en l'urbanització d'aquests i la difusió de la ciutadania romana. També s'abordarà alguns dels efectes més notables derivats de la situació de "guerra permanent" a la regió, com la proliferació de la pirateria i la seva simbiosi amb certes èlits locals.

5) Fonts per a l'estudi del contacte de poblacions a Euràsia Central a l'Antiguitat (Dr. José Andrés Alonso)

El desenvolupament d'aquestes sessions servirà de referència per al "Workshop" que han d'organitzar els estudiants al voltant d'un tema concret, i que tindrà lloc a l'última sessió del curs.

Metodologia

La metodologia del mòdul es basarà en dues dinàmiques de treball:

- En la primera, els membres de l'equip docent analitzaran aspectes relacionats amb la temàtica proposada en cada sessió i orientaran els estudiants en l'estudi de les fonts i de la bibliografia pertinent. Els estudiants, per la seva banda, hauran de treballar prèviament la bibliografia recomenada per tal de poder participar amb criteri en els debats a l'aula, on es tractaran casos d'estudi i es faran propostes d'anàlisi.
- En la segona, paral·lelament a les classes magistrals i a l'anàlisi dels casos d'estudi, els estudiants hauran d'organitzar col·laborativament un Workshop, que tindrà lloc l'últim dia de classe. El Workshop consistirà en una jornada de treball durant la qual cadascun d'ells haurà d'exposar els resultats d'un recerca pròpia, lligada a un dels temes que formen part dels continguts del mòdul i tutoritzada per un dels professors. **Tots els membres de l'equip docent i els estudiants matriculats al mòdul participaran en aquesta jornada i faran aportacions per enriquir i millorar els resultats d'aprenentatge.**

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Exposició de continguts de l'assignatura.	53	2,12	1, 2, 4, 5, 7
Workshop	3	0,12	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Tipus: Supervisades			
Treball de documentació, lectures, exercicis	56	2,24	2, 4, 6, 7
Tipus: Autònomes			
Preparació d'un treball, estudi de continguts	113	4,52	1, 2, 3, 4, 5

Avaluació

L'avaluació d'aquesta assignatura es farà tenint en compte els elements següents:

- Assistència i participació a classe (10%).
- Entrevistes i seguiment amb el tutor per a la realització d'un treball (20%).
- Treball de curs per escrit avaluat pel tutor (30%).
- Exposició del treball realitzat al llarg del curs en el Workshop final (40%).

Observacions sobre la realització del treball de curs:

- Al principi del curs, s'assignarà un tutor a cada estudiant perquè el guiï en la confecció d'un treball sobre un tema relatiu als continguts del curs.

- El tutor s'encarregarà d'orientar l'estudiant en la seva recerca mitjançant tutories individuals, presencials o virtuals. Serà deure de l'estudiant preocupar-se per mantenir el contacte amb el tutor al llarg del semestre.
- El treball haurà de ser original i inèdit i tractarà preferentment sobre un dels temes treballats en els continguts de l'assignatura. Pot ser un estat de la qüestió, si bé les recerques amb aportacions novedoses seran molt benvingudes. Qualsevol plagi, total o parcial, representarà un suspès.
- Sobre l'extensió i el format del treball, es donaran més indicacions a principi del curs.

Observacions sobre el Workshop:

- El Workshop tindrà lloc l'última sessió del curs. En cas necessari, es faran dues sessions de Workshop, sempre al final del curs.
- Cada estudiant tindrà un temps acordat per presentar de forma sucinta el treball que hagi realitzat i respondrà les eventuais preguntes plantejades per l'equip docent o els companys de classe.
- Els estudiants poden acompanyar la seva exposició amb presentacions o altres elements de suport com ara handouts, àudios o vídeos.

El dia del Workshop es lliurarà el treball per escrit.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assistència i participació a classe	10%	0	0	1, 2, 4, 5, 6, 7
Entrevistes i seguiment amb el tutor per a la realització d'un treball	20%	0	0	1, 2, 3, 5, 6, 7
Exposició del treball realitzat al llarg del curs en el Workshop final	40%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Treball de curs per escrit avaluat pel tutor.	30%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

Bibliografia

Bibliografia general:

1) Tema 1: El Mar Negre a l'Antiguitat: espai de contactes i de conflictes (Dra. Marta Oller)

Braund, D. (ed.) (2005). *Scythians and Greeks. Cultural Interactions in Scythia, Athens and the Early Roman Empire (6th century bc-1st century ad)*. Exeter.

Bresson, A.; Ivantchik, A.; Ferrary, J.-L. (eds.). *Une Koinè Pontique. Cités grecques, sociétés indigènes et empires mondiaux sur le littoral nord de la Mer Noire (VIIe s. a.C. - IIIe s. p.C.)*. Bordeaux.

Dana, M. (2011). *Culture et mobilité dans le Pont-Euxin*. Bordeaux.

Fornasier, J.; Böttger, B. (eds.) (2002). *Das Bosporianische Reich*. Mainz.

Gabrielsen, V.; Lund, J. (eds.) (2007). *The Black Sea in Antiquity: Regional and Interregional Economic Exchanges*. Black Sea Studies 6. Aarhus.

Guldager Bilde, P.; Hjarl Petersen, J. (eds.) (2008). *Meetings of Cultures in the Black Sea Region. Between Conflict and Coexistence*. Aarhus.

Lebedynsky, I. (2010²). *Les Scythes*. Paris.

Minns, E.H. (1913). *Scythians and Greeks. A Survey of Ancient History and Archaeology on the North Coast of the Euxine from the Danube to the Caucasus*. Cambridge.

Müller, Ch. (2010). *D'Olbia à Tanaïs. Territoires et réseaux d'échanges dans la mer Noire septentrionale aux époques classique et hellénistique*. Bordeaux.

Oller, M. (2013). "Quelques réflexions sur le commerce grec au littoral septentrionale de la Mer Noire d'après l'épigraphie (VIe-IVe siècles av. J.-C.)". En Tsetskhladze, G.R.; Avram, A.; Atasoy, S.; Dönmez, S.; Hargrave, J. (eds.). *The Bosphorus: Gateway between the Ancient West and East (1st Millennium BC-5th Century AD)*. Proceedings of the 4th International Congress on Black Sea Antiquities, Istanbul University, 14-18 September 2009. Oxford, 83-87.

Rostovtzeff, M.I. (1922). *Iranians and Greeks in South Russia*. Oxford.

Santiago, R.A.; Gardeñes, M. (2002). "Interacción de poblaciones en la antigua Grecia: algunos ejemplos de especial interés para el Derecho internacional privado". *Faventia* 21/1, 7-36.

Tsetskhladze, G.R. (ed.) (1998). *The Greek Colonisation of the Black Sea Area*. Stuttgart.

Vinogradov, Y.G. (1994). "Greek Epigraphy of the North Black Sea Coast, the Caucasus and Central Asia (1985-1990)". *Ancient Civilizations from Scythia to Siberia* 1, 63-74.

Vinogradov, Y.G.; Kryickij, S.G. (1995). *Olbia: eine altgriechische Stadt im nordwestlichen Schwarzmeerraum*. Leiden.

Vottéro, G. (ed.) (2009). *Le grec du monde colonial antique. I. Le N. et N.-O. de la Mer Noire*. Actes de la Table Ronde de Nancy 28-29 septembre 2007. Nancy.

2) Tema 2: Mite i política (Dr. Daniel Ramon)

Vernant, J. P. (2002). *Entre mito y política*. Mèxic.

Gotteland, S. (2001). *Les exemples mythiques dans le discours politique de l'Athènes classique*. París.

Huici, A. (1996). *Estrategias de la persuasión: mito y propaganda política*. Sevilla.

Loraux, N (1996). *Née de la terre: mythe et politique a Athènes*. París.

Griffin, M (ed.) (2009). *A companion to Julius Caesar*. Malden; Oxford; Chichester.

Puig, A. (2010). *Jesús, un perfil biogràfic*. Barcelona.

3) Tema 3: Història-ficció. Els paral·lels en la historiografia antiga: propaganda i construcció cultural (Dr. Borja Antela)

Antela-Bernárdez, B. (2007). "Alejandro Magno o la Demostración de la divinidad", *Faventia* 29.

Antela-Bernárdez, B. (2014). "Desmontando a Sila. Persuasión e intencionalidad histórica en la propaganda sobre el asedio de Atenas (87/6 aC)", *Historiae* 10.

Cadiou, F. (2004). "Sertorius et la Guerrilla", en Cl. Auliard & L. Bodiou (dir.), *Au jardin des Hespérides. Histoire, société et épigraphie des mondes anciens*. Mélanges offerts à Alain Tranoy, Rennes.

Cardete, M.C. (2011). "El valor de la propaganda en la construcción del enemigo: Atenas y las guerras médicas", en E. Muñoz et al., *Grecia ante los Imperios*, Sevilla.

Carney, E. (2002). "Artifice and Alexander History", en A. B. Bosworth, E. J. Baynham (eds.), *Alexander the Great in Fact and Fiction*, Oxford.

Pailler, J.-M. (2000), "Fabuleux Sertorius", *Dialogues d'Histoire Ancienne* 26.

Squillace, G. (2011) "Consensus Strategies under Philip and Alexander: the Revenge Theme", a E. Carney & D. Ogden (eds.), Philip II and Alexander the Great. Father and Son, Lives and Afterlives, Oxford.

4) Tema 4: L'impacte de l'imperialisme romà a Orient (Dr. Isaias Arrayas)

ACCAME, S. (1946). Il dominio romano in Grecia dalla guerra acaica ad Augusto, Roma.

ARENA, G. (2005). Città di Panfilia e Pisidia sotto il dominio romano, Catania.

CANALI DE ROSSI, F. (1997). Le ambascerie dal mondo Greco a Roma in età repubblicana, Roma.

FRÖHLICH, P., MÜLLER, Chr. (eds.) (2005). Citoyenneté et participation à la basse époque hellénistique, Paris.

GAUTHIER, Ph. (1985). Les cités grecques et leurs bienfaiteurs, Paris.

JOHNSON, A.C. et alii (1961). Ancient Roman Statutes, Austin.

JONES, A.H.M. (1937). The Cities of the Eastern Roman Provinces, Oxford.

KAIZER, Ted, FACELLA, M. (eds.) (2010). Kingdoms and Principalities in the Roman Near East. Stuttgart.

MAGIE, D. (1950). Roman Rule in Asia Minor, Princeton.

MIGEOTTE, L. (1984). L'emprunt public dans les cités grecques, Paris.

RAGGI, A. (2008). Seleuco di Rhosos. Cittadinanza e privilegi nell'Oriente greco in età tardo-repubblicana, Pisa.

SALMERI, G., RAGGI, A., BARONI, A. (eds.) (2004). Colonie romane nel mondo greco, Roma.

SHERK, R.K. (1969). Roman Documents from the Greek East, Baltimore.

SHERK, R.K. (1984). Rome and the Greek East to the death of Augustus, Cambridge.

SHELDON, R.M. (2005). Intelligence Activities in Ancient Rome, Londres.

SOUZA, Ph. de (1999). Piracy in the Graeco-Roman World. Cambridge.

SULLIVAN, R.D. (1990). Near Eastern Royalty and Rome, 100-30 BC. Toronto.

SYME, R. (1995). Anatolica. Studies in Strabo. Oxford.

WOLFF, C. (2003). Les brigands en Orient sous le Haut-Empire romain. Roma.

5) Tema 5: Fonts per a l'estudi del contacte de poblacions a Euràsia Central a l'Antiguitat (Dr. José Andrés Alonso)

Barfield, Th. (1989). The Perilous Frontier. Nomadic Empires and China, 221 BC to AD 1757. Cambridge.

Beckwith, Ch. (1987) . The Tibetan Empire in Central Asia: a history of the struggle for great power among Tibetans, Turks, Arabs, and Chinese during the Early Middle Ages. Princeton.

Beckwith, Ch. (2011) . Empires of the Silk Road: a history of Central Eurasia from the Bronze Age to the present. Princeton.

Grousset, R.(1939) . L'empire des steppes. Attila. Gengis-khan. Tamerlan, Paris (reimp. 1965; trad. cast. El imperio de las estepas, Madrid 1991).

Sinor, D. (1963) . Introduction à l'étude de l'Eurasie Centrale, Wiesbaden.

Sinor, D. (ed.) (1987) . The Cambridge History of Early Inner Asia, Cambridge.

History of Civilizations of Central Asia, publicada per la UNESCO a partir de 1992; per a l'antiguitat, veure els vols. II. The Development of Sedentary and Nomadic Civilizations: 700 B.C. to A.D. 250, Paris 1994 & III. The Crossroads of Civilizations:A.D. 250 to 750, Paris 1996.